

Te voet dwars
over Terschelling

35

reizen

Van Waals naar Vlaams, en

Taalgrenzen zijn meestal tamelijk vaag, maar die in België is haarscherp. Tweede en laatste deel van een verslag van een fietstocht langs de bizarre Belgische binnengrens.

tekst JOOST VERMEULEN foto's RÉNIE VAN DER PUTTE

Ze zijn wat vervaagd, maar nog steeds goed te lezen, de leuzen die de Franstalige activisten ruim 25 jaar geleden hebben aangebracht. 'Fourons Wallons' (Voeren Waals) staat bijvoorbeeld met enorme letters op de stenen muur van het kerkhof in Sint-Pieters-Voeren. En op de muur rondom de begraafplaats in Sint-Martens-Voeren staat met al even grote letters de naam van José Hapart gekalkt. 'Vive Hapart, Vive Hapart'. Er zijn op internet geluidsfragmenten te horen waar deze kreet uit honderden kelen klinkt.

Het zijn opnames uit de jaren zeventig, gemaakt tijdens één van de vele, vaak zeer gewelddadige protestacties. De Waalse inwoners van de Voerstreek streken jaren onder leiding van hun aanvoerder José Hapart tegen wat zij noemden:

Vlaams imperialisme. Hun Vlaamse tegenstanders, verenigd in het Taal Aktie Komitee (TAK), waren al even virulent.

De Voerstreek is zo klein dat je er zonder moeite in een paar uur doorheen fietst. Nog geen dertig vierkante kilometer Vlaams gebied. Vlaams gebied dat nergens grenst aan Vlaanderen. En wie niet beter weet zou op het eerste gezicht ook denken dat hij door de Ardennen rijdt. Donkere beboste heuvels, snelstromende beekjes en typische Ardense huizen opgetrokken uit grote blokken en met leistenen bedekte daken, hier en daar afgewisseld met pittoreske vakwerkhuisen. De Duitse grens is dichtbij.

Begin jaren zestig werd in België voor het laatst een taaltelling gehouden. Dergelijke tellingen waren het resultaat van een toezegging aan de Franstaligen dat de voor de Tweede wereldoorlog vastgestelde taalgrens regelmatig zou worden gecontroleerd. Eventuele veranderingen in de samenstelling van de bevolking konden dan leiden tot aanpassingen. Als principe gold namelijk dat de standaardtaal in een regio gelijk moest zijn aan die van de volkstaal.

Na de telling van 1962 bleek dat een krappe meerderheid van de bevolking van de Voerstreek Limburgs sprak, een Nederlands dialect, met als gevolg dat deze streek, die onderdeel uitmaakte van de Waalse provincie Luik, werd toegevoegd aan de Vlaamse provincie Limburg.

Aan de andere kant van het land gebeurde op datzelfde moment het omgekeerde. Daar werd een ongeveer even groot, maar veel dichter bevolkt gebied rond de stad Komen overgeheveld van het Vlaamse naar het Waalse gewest.

"Het is ondenkbaar dat de Voerstreek ooit weer Waals wordt," zei

Stadhuis en Grote Markt in Halle.

Bart de Wever, de leider van de grootste Vlaamse partij en een voorstander van verregaande veranderingen in het Belgische staatsbestel, nog vorig jaar in een interview.

Daarmee leek hij een wond die net zo mooi was genezen, weer pijnlijk open te stoten. Plotseling werden in de hele Voerstreek de Vlaamse namen op de tweetalige bordjes doorgekrast. Er verschenen zelfs nieuwe leuzen op de muren van het stadhuis in Voeren. "Gelukkig hebben de Wever en consorten zich daarna stil gehouden," zegt de Nederlandse uitbater van een bed & breakfast in Sint-Martens-Voeren. Het bleef dus een storm in een glas water.

Twintig jaar geleden sneuvelden er nog dagelijks ruiten van de Nederlandse school. Maar nu ligt de Franstalige school er rustig bij. Het inschrijvingsformulier dat aan de buitenkant is aangeplakt, is tweetalig, dat wel.

Lekker eten voor een
goed doel in Maastricht

In Maastricht is vanaf morgen t/m zondag 14 augustus de speciale restaurantweek 'Maastricht aan Tafel'. Diverse restaurants serveren voor € 25,20 een speciaal menu en steunen zo een goed doel: Extraordinary Ones. Per menu gaat 20 cent naar deze organisatie, die schoolmaaltijden in de derde wereld verzorgt. www.maastrichtaantafel.nl

Verjaarsfeest in Riga
met nieuw museum

De Letse hoofdstad Riga viert zijn 810de verjaardag van 19 tot 21 augustus met onder andere een dansfestival, een sportvliegwedstrijd en de opening van Stock Exchange, een museum voor buitenlandse kunst. Op de oever van de rivier de Daugava wordt een groot vuurwerk afgestoken. www.rigastvetki.lv

Tweetalig bordje

Dat Franstalig onderwijs in de Voerstreek tot de mogelijkheden behoort – net als het feit dat Franstaligen bepaalde overheidsdocumenten in hun eigen taal kunnen krijgen – is het gevolg van de zogenoemde faciliteitenregeling. Dat is de wettelijke bepaling die van kracht is in regio's of kiesdistricten waar de taalminderheid groot is.

In Kraainem, één van negentien Vlaamse gemeentes die als een schil om de stad Brussel heen lig-

gen, zijn de anti-Waalse spreuken van heel recente datum. Nog een hele dag liet mijn fiets sporen achter doordat ik door de natte witte verf was gereden. 'Kraainem Vlaams' stond op het asfalt geschilderd.

's Avonds in mijn pension zag ik op tv de beelden. Opgewonden jongeren die met wapperende zwarte vlaggen optrokken naar het gemeentehuis om te protesteren tegen de voorzieningen voor de Franstaligen in hun gemeente. 'Aanpassen of oprotten', 'geen faciliteiten voor Walen'. Een ouder echtbaar poogde zich, zichtbaar aangedaan, door de opdringerige meute heen te worstelen. De politie moest uiteindelijk de wapenstok gebruiken om de zaak tot bedaren te brengen.

Dergelijke opstootjes vinden de laatste tijd met regelmaat plaats. En niet alleen in Kraainem, maar ook in Sint Genesius Rode, Linkebeek, Drogenbos, Wezembeek-Oppeem en

De ruiten van
de Nederlandse
school
sneuvelden

Kaas beoordelen en proeven in Woerden

Op de Woerdense kaasfeesten, 6, 9, 10 en 13 augustus, kun je kaas leren proeven en beoordelen. Op 9 augustus zijn er twee kaaspaviljoens in de sfeer van een klassiek kaaspakhuis op het evenement 'Vermaak met smaak' in Woerden. En woensdag 10 augustus is er de jaarlijkse Historische Kaasmarkt. www.woerden.nl

Nieuwe site Barbados ook voor zakenlui

Barbados heeft een compleet vernieuwde website gelanceerd. Daarop staat niet alleen veel informatie die handig is om te weten voor toeristen en een vakantieplanner, maar ook een zakelijke pagina, met bijvoorbeeld een overzicht van vergaderlocaties en een top 10 voor groepen. www.visitbarbados.nl

Roofvogel op Kasteel Valkenburg.

Shows en spelletjes in Valkenburgse zomer

Tot en met 4 september worden veel extra activiteiten georganiseerd op de Kasteelruïne en in de Fluweelengrot in Valkenburg. Zo zijn er roofvogelshows, goochelshows, middeleeuwse spellen (boogschieten, reuzen boter-kaas-en-eieren en hoefijzerwerpen, elke weekdag) en kinderrondleidingen. www.kasteelruinevalkenburg.nl.

Goed voorbereid de bergen in: Nivon-cursus

Ze beginnen pas in januari, maar de inschrijving is nu al open: bergsportcursussen bij het Nivon. Voor antwoord op vragen als: hoe bereid je je voor? Welke gevaren liggen op de loer? Wat doe je wel en wat niet als je door onweer wordt overvallen? Het gebruik je een kompas, kaart of gps-apparaat? www.nivon.nl

nooit weerom

Graffiti van het Taal Aktie Komitee in de Voerstreek.

Wemmel. Deze gemeentes zijn op basis van de taalwet aangewezen als faciliteitgemeentes, dat wil zeggen dat de Fransen er hun eigen school mogen stichten en dat ze in hun gemeentes in het Frans geholpen mogen worden. "Tot een jaar of tien geleden gaf dat nog geen problemen, maar met de trek van de welvarende Fransen vanuit Brussel naar de randgemeentes is het aantal Franstaligen hier nu zo groot geworden dat ze de meerderheid vormen," zegt Jan Wallaert, raadslid van een Vlaamse partij in Wezembeek-Oppem.

De verfransing van de Vlaamse randgemeentes heeft ook directe gevolgen voor de politiek in veel andere randgemeentes. In België horen alle kiesdistricten óf bij Vlaanderen óf bij Wallonië. De consequentie daarvan is dat men in Vlaanderen alleen op Vlaamse lijs-

ten stemt en in Wallonië op Franse. Er is echter één kiesdistrict waar de Franstaligen, ook al wonen zij in het Vlaamse gewest, op hun eigen Franse lijsten mogen stemmen: Brussel-Halle-Vilvoorde (BHV). Dat bestaat behalve uit het gewest Brussel, dat wettelijk tweetalig is, uit de negentien randgemeentes van die stad. Ze vallen allemaal onder het in principe eentalige Vlaamse gewest. Van die negentien gemeentes nemen de zes faciliteitengemeentes nog weer

'Misschien moeten we Engels gaan spreken'

een afzonderlijke plaats in. Dat is de bestuurlijke wanorde die aan de basis ligt van alle (taal)problemen in en rond Brussel.

In Wezenbeek-Oppem, Kraainem en Linkebeek behaalden de Franse lijsten bij de laatste verkiezingen voor het eerst de absolute meerderheid. Dat betekende dat zij daar de burgemeesters mochten leveren. Alleen zijn die nu, twee jaar later, nog niet benoemd: de beoogde kandidaten weigeren namelijk Nederlands te spreken in de raadsvergadering, iets wat de (taal)wet voorschrijft voor gemeentes in het Vlaamse gewest.

Het aanpakken van de problemen in BHV staat al jaren hoog op de agenda van de opeenvolgende Belgische regeringen. Maar een oplossing lijkt nog steeds ver weg te zijn.

"Splitsen!" roepen veel Vlamingen intussen: Brussel mag tweetalig blijven, maar de randgemeentes ho-

ren bij Vlaanderen. De grootste Vlaamse partij, de NV-A van Bart de Wever, maakt zich daar met name sterk voor: 'Geen Franse lijsten in Vlaanderen en alle faciliteitgemeentes opheffen.'

'De Brusselse rand zal altijd Vlaams blijven': onder dit motto organiseert de Gordel, een Vlaamse cultuurvereniging, jaarlijks een fietstocht rondom Brussel. Van Vilvoorde in het noorden gaat de route linksom via Dilbeek naar Halle in het zuiden, en dan door Sint-Genesius Rode naar Wezembeek-Oppem, om ten slotte na ruim tachtig kilometer weer in Vilvoorde te eindigen.

Het is een fietstocht die louter over Vlaams grondgebied gaat. Maar dat is ook een gebied waar in toenemende mate Frans wordt gesproken. 'Men moet gewoon maar weer eens een taaltelling houden, net als in 1962, de taalwet voorziet daar nog steeds in. En dan zal blijken dat in de Brusselse rand Frans de volkstaal is en dat grote delen dus wettelijk naar Wallonië kunnen worden overgeheveld,' zo luidde onlangs het commentaar in de Franstalige krant *Le Soir*. Het was niet serieus bedoeld, want iedereen in België weet dat zo'n telling slechts voor nog veel meer ellende zou zorgen, maar het geeft wel te denken.

De laatste politieke ontwikkelingen in België wijzen erop dat ondanks alles binnenkort wel weer een compromis gevonden zal worden voor BHV, wellicht zelfs een bescheiden vorm van splitsing. Maar een echte oplossing? "Misschien als we rondom Brussel allemaal Engels gaan spreken," grapte onlangs Ronald Cools, voorzitter van de Vlaamse cultuurraad in Wezembeek-Oppem, op de Belgische tv.

Deel 1 van de tocht langs de Belgische taalgrenzen verscheen op 16 juli.